

Małgorzata Kmiecińska

Infrastruktura wolnoczynasowa, preferencje, moŹliwoŹci i oczekiwania, dotyczĄce sposobu spędzania czasu wolnego przez młodzię z ęrodowiska małomiasteczkowego

Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe 2/1, 125-146

2019

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Małgorzata KMIECIŃSKA*

<https://orcid.org/0000-0003-2494-042X>

Infrastruktura wolnoczasowa, preferencje, możliwości i oczekiwania, dotyczące sposobu spędzania czasu wolnego przez młodzież ze środowiska małomiasteczkowego

Streszczenie

Celem pracy jest analiza możliwości i ograniczeń w zakresie atrakcyjnego spędzania czasu wolnego w małym mieście w województwie lubuskim, w Sulechowie.

Badaniami objęto grupę młodzieży w wieku od 16 do 18 roku życia. W pracy zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety. Przedstawiono dane liczbowe i procentowe oraz poziom istotności różnic uzyskanych odpowiedzi – w odniesieniu do płci i typu szkoły. Z analizy danych wynika, że uczniowie szkół ponadgimnazjalnych nie są zadowoleni z możliwości spędzania czasu wolnego w Sulechowie. Wielu z nich korzysta z infrastruktury wolnoczasowej innych miast.

Słowa kluczowe: oferta wolnoczasowa, oczekiwania i wybory, młodzież szkolna.

Wstęp

We współczesnym świecie jednym z podstawowych kryteriów oceny jakości życia jest organizacja życia codziennego. Człowiek aktywny zawodowo nadaje szczególne znaczenie czasowi wolnemu, zwłaszcza jego ilości i formom spędzania. Zależą one w dużym stopniu od preferowanego stylu życia. Przedstawiciele różnych dyscyplin naukowych – ze względu na procesy demograficzne, tendencje ekonomiczne i społeczno-kulturowe – zwracają coraz większą uwagę na problematykę czasu wolnego, który utożsamiany jest z rekreacją, wypoczynkiem,

* mgr, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sulechowie

wczasami, próżniactwem [19]. Często w potocznym znaczeniu pojęcia te odzwierciedlają odnowę sił fizycznych i psychicznych, utraconych podczas rozmaitych czynności koniecznych życiowo i powodujących zmęczenie. Ludzie dorośli i starsza młodzież w czasie wolnym podejmują różnorakie zajęcia, m.in. działalność twórczą i społeczną, naukę i samokształcenie, zaspokajanie potrzeb intelektualnych (np. czytanie książek, słuchanie muzyki, oglądanie telewizji, itp.), biorą udział w imprezach kulturalnych (seanse filmowe, spektakle teatralne, koncerty, imprezy sportowe), uprawiają sport, rekreację i turystykę, angażują się w swoje hobby, zabawy z dziećmi, spotkania towarzyskie [23].

Do aktywnego i twórczego spędzania czasu wolnego nie można się przygotować poprzez naukę czy perswazję. Jedynie prowadzony na dużą skalę nurt działań animacyjnych, bogate w treść i formę działania inicjowane w ramach instytucji kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych i edukacyjnych mogą pomóc jednostce rozwijać swoje zainteresowania, gromadzić nowe doświadczenia, kształtować odpowiednie nawyki, współtworzyć środowisko ludzi aktywnie i twórczo spędzających czas wolny [10].

Wpływ na kształtowanie stylu życia, a więc i stylu rekreacji, mają rodzina, szkoła, grupa rówieśnicza, społeczność lokalna, krąg zawodowy, mass media [24]. Czas wolny rozpatrywany z punktu widzenia społecznego zdeterminowany jest kilkoma czynnikami. Po pierwsze – poziomem kulturalnym społeczeństwa, którego wysokość wpływa na stwarzanie warunków wartościowych form, na organizowanie i urządzanie ośrodków rekreacyjnych, domów kultury, instytucji artystycznych, dających okazję do pożytecznego i wartościowego spędzania czasu wolnego i negatywne ustosunkowanie się do form prymitywnych. Po drugie – od ogólnego dostępu do infrastruktury ośrodków pracy, kultury, sportu, żywienia, itp., czyli od warunków komunikacyjnych, określających budżet czasu wolnego, oraz sieci punktów handlowych, usługowych, ośrodków kulturalnych i rekreacyjnych. Osobnymi czynnikami wpływającymi na czas wolny ludzi są czynniki środowiskowe, na które składają się: stopień koncentracji ludności (im większy, tym lepsze warunki organizowania czasu wolnego), zróżnicowanie zawodowe mieszkańców (im większe, tym wachlarz potrzeb związanych z czasem wolnym jest bogatszy), warunki materialne (im wyższy poziom rozwoju gospodarczego, tym zazwyczaj lepsza organizacja ośrodków i instytucji czasu wolnego), działalność organizacji społecznych i kulturalnych (intensywność organizacji czasu wolnego zależy od inwencji i aktywności organizacji społecznych i kulturalnych), odpowiedniej liczby miejsc, ośrodków przystosowanych do organizowania zajęć rekreacyjnych, ich wyposażenia i przygotowania instruktorów, od tradycji spędzania czasu w danym regionie, od racjonalnej urbanizacji osiedli mieszkalnych (parki, skwery, bliskość lasu), od stanu szkolnictwa, oświaty i wychowania (uczą form wykorzystania czasu wolnego) [3].

Współczesne tendencje cywilizacyjne w sposób szczególny afirmują zdrowie. Uznawane jest ono za wartość autoteliczną, istotną dla każdej jednostki, jak

i dla całego społeczeństwa. Bezwzględnie koreluje z aktywnością fizyczną. Rezultaty wielu badań sugerują, że u większości badanej młodzieży ani rodzina, ani szkoła nie zdołały zaszcześcić nawyku aktywnego spędzania czasu wolnego [16].

Rekreacja to różnego rodzaju zajęcia, podejmowane w czasie wolnym, dobrowolnie, dla przyjemności, autoekspresji, formacji własnej osobowości, odnowy i pomnażania sił psychofizycznych [25]. Grabowski [7] pod pojęciem rekreacji rozumie formę uczestnictwa w kulturze fizycznej ludzi w wieku głównie produkcyjnym, której celem jest renowacja, podtrzymywanie i pomnażanie zdrowia, sprawności fizycznej i urody ciała, podstawowym środkiem zaś – aktywność ruchowa.

Zdaniem wielu autorów nasza dbałość o zdrowie i dobre samopoczucie jest zdecydowanie niewystarczająca dla utrzymania oraz doskonalenia podstawowych parametrów zdrowia. Między innymi z tego powodu coraz większe zainteresowanie specjalistów wielu dziedzin budzi obszar czasu wolnego [3].

Czas wolny ludzi młodych częściej wypełniają formy bierne. Sprzyja temu zafascynowanie nowymi mediami cyfrowymi, upodobanie do biesiadnych spotkań towarzyskich oraz brak odpowiedniej infrastruktury. W badaniu Eurobarometru z 2008 roku Polska w ocenie lokalnej oferty sportowo-rekreacyjnej zajęła w grupie państw Unii Europejskiej trzecie miejsce od końca. Natomiast ocena zaangażowania władz lokalnych w stwarzanie warunków dla aktywności fizycznej mieszkańców wyznaczyła Polsce ostatnie miejsce [21].

Swoboda wyboru, która charakteryzuje czynności w czasie wolnym, bywa ograniczana przez indywidualne cechy jednostki, możliwości finansowe, miejsce zamieszkania i warunki lokalowe, rodzaj ofert kulturalnych i rzeczywistą ich dostępność. Celem pracy badawczej było poznanie możliwości satysfakcjonującego spędzania czasu wolnego przez młodzież klas pierwszych różnych typów szkół ponadgimnazjalnych w środowisku małomiasteczkowym Sulechowa w województwie lubuskim.

Material i metoda

Badania przeprowadzono w Sulechowie, zamieszkanym przez niespełna 18 tys. mieszkańców, położonym województwie lubuskim. Walory przyrodnicze Pojezierza Lubuskiego stwarzają atrakcyjne warunki do uprawiania turystyki rowerowej, pieszej i wodnej. Na terenie gminy znajduje się Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, która dysponuje obiektami sportowymi i rekreacyjnymi, takimi jak: boisko wielofunkcyjne, korty tenisowe, kryta ujeżdżalnia. Zadania w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego realizowane są przez instytucje kultury – Bibliotekę Publiczną i Sulechowski Dom Kultury, natomiast zadania w zakresie sportu realizuje Ośrodek Sportu i Rekreacji, dysponujący odkrytą pływalnią i stadionem sportowym.

Prezentowane w artykule badania zostały przeprowadzone w 2006 roku na reprezentatywnej losowej próbie młodzieży, uczącej się w pierwszych klasach trzech typów szkół ponadgimnazjalnych w Sulechowie – młodzieży z technikum, z liceum ogólnokształcącego i ze szkoły zawodowej. Zamysłem autorki tegoż opracowania jest powtórzenie badań w roku 2018 wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych.

Badanie miało charakter przekrojowy i objęto nim 221 osób – stanowi to 41,4% ogółu (533 osoby) zapisanych w roku szkolnym 2005/2006 do klas pierwszych szkół ponadgimnazjalnych. Próba została wyłoniona na podstawie doboru losowego. W Liceum Ogólnokształcącym w Sulechowie zbadano uczniów trzech klas – łącznie 82 osoby, a w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych – młodzież z trzech zasadniczych klas zawodowych (łącznie 73 osoby) oraz uczniów trzech klas technicznych (łącznie 66 osób). Poznano opinie 132 dziewcząt i 89 chłopców. W pracy zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankiety [17].

Zebrany materiał opracowano statystycznie, wyliczając średnie arytmetyczne, wartości procentowe, analizując poziom istotności różnic międzygrupowych w kontekście płci i typu szkoły testem t-Studenta dla porównania frakcji. W badaniu za podstawowe zmienne niezależne przyjęto płeć i typ szkoły ponadgimnazjalnej. Za zmienne zależne przyjęto m.in.: zadowolenie z oferty wolnoczasowej miasta, oczekiwania wobec infrastruktury wolnoczasowej [1].

Na wstępie zbadano sytuację społeczno-ekonomiczną rodzin uczniów trzech typów szkół. Porównano wykształcenie rodziców, sytuację na rynku pracy, liczbę dzieci w rodzinie, samotne rodzicielstwo, miejsce zamieszkania. Z analizy danych wynika, że w najlepszej sytuacji społeczno-ekonomicznej znajdują się licealiści, kolejno uczniowie technikum i szkoły zawodowej.

Tabela 1. Charakterystyka osób ze względu na miejsce zamieszkania

Wyszczególnienie	LO [%]	Tech. [%]	ZSZ [%]	Razem [%]
osoby dojeżdżające	28,6	48,5	67,1	48,1
mieszkańcy Sulechowa	71,4	51,5	32,9	51,9

Źródło: opracowanie własne.

Ponad połowa badanych uczniów mieszka w okolicznych miejscowościach, co niewątpliwie ma wpływ na sytuację finansową rodziny i budżet czasu wolnego tych uczniów. Czas dojazdu do szkoły zdeterminowany jest nie tylko odległością między domem a szkołą (najdalsza wskazana miejscowość oddalona jest od Sulechowa o 26 km), ale głównie możliwościami i sprawnością komunikacji. Najwięcej osób spoza Sulechowa dojeżdża do szkoły zawodowej, znacznie mniej do technikum i liceum (tab. 1).

Pytania badawcze:

1. Jakie są preferencje, możliwości i oczekiwania młodzieży, dotyczące infrastruktury wolnoczasowej Sulechowa?
2. Czy są istotne statystycznie różnice w preferowanych formach spędzania czasu wolnego przez badanych, w zależności od płci i typu szkoły?
3. Jakie bariery utrudniają młodzieży zgodne z jej potrzebami spędzanie czasu wolnego?

Analiza wyników

Tabela 2. Korzystanie uczniów z infrastruktury miasta w czasie wolnym

Lp.	Wyszczególnienie	LO		Tech.		ZSZ		Razem	
		n = 82	%	n = 66	%	n = 73	%	n = 221	%
1.	parki	54	65,9	36	54,5	29	29,0	119	53,8
2.	stadion miejski	42	51,2	14	21,2	18	18,0	74	33,3
3.	biblioteka miejska	32	39,0	20	30,3	19	19,0	71	32,1
4.	puby, kawiarnie	26	31,7	17	25,8	24	24,0	67	30,3
5.	odkryta pływalnia	26	31,7	23	34,8	17	17,0	66	29,9
6.	dyskoteki	12	14,6	7	10,6	27	27,0	46	20,8
7.	boiska sportowe	14	17,1	12	18,2	11	11,0	37	16,7
8.	czytelnia	15	18,3	13	19,7	9	9,0	37	16,7
9.	salon kosmetyczny	20	24,4	6	9,1	6	6,0	32	14,5
10.	kawiarenka internetowa	6	7,3	5	7,6	14	14,0	25	11,3
11.	skate park	7	8,5	11	16,7	4	4,0	22	10,0
12.	sala sportowa	9	11,0	3	4,5	6	6,0	18	8,1
13.	SDK	4	4,9	5	7,6	6	6,0	15	6,8
15.	turystyczne szlaki	6	7,3	5	7,6	3	3,0	14	6,3
16.	szkoła języków obcych	6	7,3	2	3,0	4	4,0	12	5,4

Uwaga – ankietowani podawali po kilka odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2a. Korzystanie uczniów z infrastruktury miasta w czasie wolnym – poziom istotności różnic

Lp.	Wyszczególnienie	LO – Tech.	LO – ZSZ	Tech – ZSZ
		p	p	p
1.	parki	0,1634	0,0014	0,0826
2.	stadion miejski	0,0003	0,0009	0,6307
3.	biblioteka miejska	0,2711	0,0876	0,5762
4.	puby, kawiarnie	0,4294	0,8767	0,3597
5.	odkryta pływalnia	0,6871	0,2444	0,1350

Tabela 2a. Korzystanie uczniów z infrastruktury miasta w czasie wolnym... (cd.)

Lp.	Wyszczególnienie	LO – Tech.	LO – ZSZ	Tech – ZSZ
		p	p	p
6.	dyskoteki	0,4677	0,0017	0,0004
7.	boiska sportowe	0,8604	0,7353	0,6226
8.	czytelnia	0,8287	0,3072	0,2367
9.	salon kosmetyczny	0,0163	0,0079	0,8553
10.	kawiarenka internetowa	0,9525	0,0294	0,0488
11.	skate park	0,1347	0,4605	0,0356
12.	sala sportowa	0,1564	0,5632	0,3810
13.	SDK	0,4959	0,3993	0,8886
15.	turystyczne szlaki	0,9525	0,3954	0,3824
16.	szkoła języków obcych	0,2535	0,6427	0,4792

Źródło: opracowanie własne.

Miejscami najczęściej odwiedzanymi przez uczniów wszystkich typów szkół w czasie wolnym są parki. Licealiści wymieniali również stadion, bibliotekę miejską, puby i kawiarnie, odkrytą pływalnię. Wśród uczniów technikum najczęściej odwiedzanymi miejscami obok parków były: odkryta pływalnia, biblioteka, puby i kawiarnie, stadion miejski. Uczniowie klas zawodowych najczęściej wymieniali parki, dyskoteki, puby i kawiarnie oraz bibliotekę i stadion. Najwięcej zróżnicowanych odpowiedzi na poziomie istotności statystycznej występuje między uczniami liceum i klas zawodowych. Różnice statystycznie istotne dotyczą korzystania z kawiarenki internetowej, salonu kosmetycznego, dyskotek, parków, stadionu miejskiego (tab. 2 i tab. 2a).

Tabela 3. Korzystanie z infrastruktury Sulechowa w odniesieniu do płci

Lp.	Wyszczególnienie	Dziewczęta		Chłopcy		Razem		p
		n=132	%	n=89	%	n=221	%	p
1.	parki	77	58,3	42	47,2	119	53,8	0,1046
2.	stadion miejski	49	37,1	25	28,1	74	33,5	0,1644
3.	biblioteka miejska	70	53,0	27	30,3	71	32,1	0,0010
4.	puby, kawiarnie	46	34,8	21	23,6	67	30,3	0,0756
5.	odkryta pływalnia	34	25,8	32	36,0	66	29,9	0,1057
6.	dyskoteka	27	20,5	19	21,3	46	20,8	0,8726
7.	boiska sportowe	11	8,3	26	29,2	37	16,7	0,0001
8.	czytelnie	26	19,7	11	12,4	37	16,7	0,1533
9.	salon kosmetyczny	31	23,5	1	1,1	32	14,5	0,0000
10.	kawiarenki internetowe	12	9,1	13	14,6	25	11,3	0,2055

Tabela 3. Korzystanie z infrastruktury Sulechowa w odniesieniu do płci (cd.)

Lp.	Wyszczególnienie	Dziewczęta		Chłopcy		Razem		p
		n=132	%	n=89	%	n=221	%	p
11.	skate park	7	5,3	15	16,9	22	10,0	0,0054
12.	sala sportowa (poza lekcjami wych. fiz.)	6	4,5	12	13,5	18	8,1	0,0181
13.	SDK	12	9,1	3	3,4	15	6,8	0,0987
15.	turystyczne szlaki w gminie Sulechów	3	2,3	11	12,4	14	6,3	0,0028
16.	szkoła języków obcych	5	3,8	7	7,9	12	5,4	0,1909

Uwaga: ankietowani podawali po kilka odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Z analizy danych zawartych w tabeli wynika, że dziewczęta w czasie wolnym często odwiedzają parki, bibliotekę, stadion miejski, puby i kawiarnie, odkrytą pływalnię, salon kosmetyczny i dyskoteki. Chłopcy zaś chętnie korzystają z parków, odkrytej pływalni, biblioteki, boisk sportowych, stadionu miejskiego, pubów i kawiarni oraz dyskotek. Odnotowano różnice statystycznie istotne w odpowiedziach chłopców i dziewcząt w odniesieniu do korzystania z salonu kosmetycznego, boisk sportowych, biblioteki, skate parku, szlaków turystycznych i sali sportowej (tab. 3).

Tabela 4. Opinie uczniów różnych typów szkół ponadgimnazjalnych w odniesieniu do oferty wolnoczasowej Sulechowa

Lp.	Wyszczególnienie	LO		Tech.		ZSZ		Razem	
		n = 82	%	n = 66	%	n = 73	%	n = 221	%
1.	zadowolony	9	11	9	13,6	19	26	37	16,7
2.	niezadowolony	50	61	26	39,4	21	28,8	97	43,9
3.	nie ma zdania	23	28	31	47	33	45,2	87	39,4

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4a. Opinie uczniów różnych typów szkół ponadgimnazjalnych w odniesieniu do oferty wolnoczasowej Sulechowa – poziom istotności różnic

Lp.	Wyszczególnienie	LO – Tech.	LO – ZSZ	Tech. – ZSZ
		p	p	p
1.	zadowolony	0,6233	0,0162	0,0711
2.	niezadowolony	0,0100	0,0001	0,1882
3.	nie ma zdania	0,0188	0,0279	0,8352

Źródło: opracowanie własne.

Z analizy danych wynika, że niezadowolenie z infrastruktury czasu wolnego w Sulechowie rośnie wraz ze wzrostem pozycji społeczno-ekonomicznej i typem szkoły. Różnicę statystycznie istotną zanotowano w grupie niezadowolonych uczniów z liceum i szkoły zawodowej oraz uczniów liceum i technikum (tab. 4 i tab. 4a).

Tabela 5. Opinie dziewcząt i chłopców na temat oferty wolnoczasowej Sulechowa

Lp.	Wyszczególnienie	Dziewczęta		Chłopcy		Razem		p
		n = 132	%	n = 89	%	n = 221	%	p
1.	zadowolony	19	14,4	18	20,2	37	16,7	0,2561
2.	niezadowolony	61	46,2	36	40,4	97	43,9	0,3981
3.	nie ma zdania	52	39,4	35	39,3	87	39,4	0,9919

Źródło: opracowanie własne.

Więcej dziewcząt niż chłopców deklaruje niezadowolenie z oferty wolnoczasowej Sulechowa, jednak różnice w tym zakresie są statystycznie nieistotne (tab. 5).

Tabela 6. Stosunek uczniów do oferty wolnoczasowej innych miast

Lp.	Wyszczególnienie	LO		Tech.		ZSZ		Razem	
		n = 82	%	n = 66	%	n = 73	%	n = 221	%
1.	korzystam z ofert innych miast	77	93,9	54	81,8	57	78,1	188	85,1
2.	wszystko, czego potrzebuję, mam w Sulechowie	4	4,9	6	9,1	6	8,2	16	7,2
3.	chciałbym, ale nie mam możliwości	1	1,2	5	7,6	6	8,2	12	5,4
4.	brak odpowiedzi	0	0,0	1	1,5	4	5,5	5	2,3

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 6a. Stosunek uczniów do oferty wolnoczasowej innych miast – poziom istotności różnic

Lp.	Wyszczególnienie	LO – Tech.	LO – ZSZ	Tech – ZSZ
		p	p	p
1.	korzystam z ofert innych miast	0,0233	0,0046	0,5843
2.	wszystko, czego potrzebuję, mam w Sulechowie	0,3118	0,3993	0,8553
3.	chciałbym, ale nie mam możliwości	0,0532	0,0378	0,8886
4.	brak odpowiedzi	0,2652	0,0333	0,2122

Źródło: opracowanie własne.

Z analizy wynika, że ponad 85% badanych dojeżdża do innych miast, by tam zgodnie ze swoimi potrzebami i zainteresowaniami spędzić czas wolny. Największy odsetek wśród nich stanowią licealiści. Brak możliwości w tym zakresie zgłaszają w większości uczniowie klas zawodowych i technikum – przy różnicach statystycznie istotnych między uczniami liceum i szkoły zawodowej (tab. 6 i tab. 6a).

Tabela 7. Infrastruktura innych miast, z której korzystają uczniowie sulechowskich szkół w czasie wolnym

Lp.	Wyszczególnienie	LO		Tech.		ZSZ		Razem	
		n = 77	%	n = 54	%	n = 57	%	n = 188	%
1.	sklepy	64	83,1	24	44,4	39	68,4	127	67,6
2.	dyskoteka	47	61,0	33	61,1	45	78,9	125	66,5
3.	kino	57	74,0	42	77,8	24	42,1	123	65,4
4.	pływalnia	44	57,1	28	51,9	29	50,9	101	53,7
5.	puby	37	48,1	23	42,6	28	49,1	88	46,8
6.	teatr	52	67,5	28	51,9	4	7,0	84	44,7
7.	widowiska sportowe	33	42,9	15	27,8	22	38,6	70	37,2
8.	biblioteka	22	28,6	13	24,1	15	26,3	50	26,6
9.	koncerty plenerowe	21	27,3	14	25,9	8	14,0	43	22,9
10.	kręgielnia	21	27,3	9	16,7	6	10,5	36	19,1
11.	zoo	14	18,2	14	25,9	4	7,0	32	17,0
12.	klub sportowy	12	15,6	3	5,6	12	21,1	27	14,4
13.	hobby	14	18,2	3	5,6	5	8,8	22	11,7
14.	filharmonia	11	14,3	3	5,6	0	0,0	14	7,4
15.	kursy	12	15,6	1	1,9	1	1,8	14	7,4
16.	opera	7	9,1	2	3,7	1	1,8	10	5,3

Uwaga – ankietowani podawali po kilka odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 7a. Infrastruktura innych miast, z której korzystają uczniowie sulechowskich szkół w czasie wolnym – poziom istotności różnic

Lp.	Wyszczególnienie	LO – Tech.	LO – ZSZ	Tech. – ZSZ
		p	p	p
1.	sklepy	0,0000	0,0482	0,0122
2.	dyskoteka	0,9934	0,0289	0,0423
3.	kino	0,6236	0,0003	0,0002
4.	pływalnia	0,5501	0,4728	0,9184
5.	puby	0,5381	0,9026	0,4916
6.	teatr	0,0723	0,0000	0,0000
7.	widowiska sportowe	0,0802	0,6209	0,2295
8.	biblioteka	0,5679	0,7732	0,7863
9.	koncerty plenerowe	0,8641	0,0681	0,1191
10.	kręgielnia	0,1574	0,0183	0,3463
11.	zoo	0,2892	0,0632	0,0080
12.	klub sportowy	0,0784	0,4159	0,0187
13.	hobby	0,0362	0,1250	0,5139

Tabela 7a. Infrastruktura innych miast... (cd.)

Lp.	Wyszczególnienie	LO – Tech.	LO – ZSZ	Tech. – ZSZ
		p	p	p
14.	filharmonia	0,1138	0,0034	0,0740
15.	kursy	0,0108	0,0084	0,9693
16.	opera	0,2324	0,0787	0,5281

Źródło: opracowanie własne.

Ponad połowa ogółu badanych wybiera się w wolnym czasie do innych miast, by tam robić zakupy, bawić się w dyskotekach, pójść do kina i na pływalnię, rzadziej do pubu i do teatru. Biorąc pod uwagę odpowiedzi uczniów poszczególnych typów szkół, przekraczające 60% wskazań, wnioskować można, że licealiści odwiedzają inne miasta, by robić zakupy, pójść do kina i teatru, ale i do dyskoteki. Dużo częściej – niż uczniowie pozostałych typów szkół – odwiedzają inne miasta, by pójść do teatru, filharmonii, opery, obejrzeć widowiska sportowe. Częściej uczęszczają na kursy doszkalające i zajęcia związane z hobby.

Ponad 60% uczniów technikum odwiedza w innych miastach kino i dyskotekę. Uczniowie technikum częściej od pozostałych wybierają wyjścia do kina i zoo. Ponad połowa uczniów Zasadniczej Szkoły Zawodowej w Sulechowie jeździ do innych miast, by w nich robić zakupy i bawić się w dyskotekę. Prawie 2 razy rzadziej od uczniów z pozostałych typów szkół odwiedzają inne miasta, by udać się do kina czy na plenerowy koncert, 9 razy rzadziej – by wybrać się do teatru. W ogóle nie korzystają z oferty filharmonii. Najwięcej odpowiedzi różniących się na poziomie istotności statystycznej odnosi się do licealistów względem uczniów klas zawodowych oraz uczniów klas technicznych i zawodowych (tab. 7 i 7a).

Tabela 8. Obiekty i rodzaje zajęć, z których dziewczęta i chłopcy korzystają w innych miastach

Lp.	Wyszczególnienie	Dziewczęta		Chłopcy		Razem		p
		n = 115	%	n = 73	%	n = 188	%	
1.	zakupy	89	77,4	38	52,1	127	67,6	0,0004
2.	dyskoteka	90	78,3	35	47,9	125	66,5	0,0000
3.	kino	91	79,1	32	43,8	123	65,4	0,0000
4.	pływalnia	72	62,6	29	39,7	101	53,7	0,0025
5.	puby	67	58,3	21	28,8	88	46,8	0,0001
6.	teatr	56	48,7	28	38,4	84	44,7	0,1663
7.	widowiska sportowe	47	40,9	23	31,5	70	37,2	0,1972
8.	biblioteka	38	33,0	12	16,4	50	26,6	0,0129
9.	koncert plenerowy	30	26,1	13	17,8	43	22,9	0,1894
10.	kręgielnia	28	24,3	8	11,0	36	19,1	0,0241
11.	zoo	25	21,7	7	9,6	32	17,0	0,0320
12.	klub sportowy	16	13,9	11	15,1	27	14,4	0,8260

Tabela 8. Obiekty i rodzaje zajęć... (cd.)

Lp.	Wyszczególnienie	Dziewczęta		Chłopcy		Razem		p
		n = 115	%	n = 73	%	n = 188	%	
13.	hobby	16	13,9	6	8,2	22	11,7	0,2381
14.	filharmonia	11	9,6	3	4,1	14	7,4	0,1666
15.	kursy	9	7,8	5	6,8	14	7,4	0,8039
16.	opera	8	7,0	2	2,7	10	5,3	0,2108

Uwaga – ankietowani podawali po kilka odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Uzyskane dane, dotyczące poszczególnych obiektów i imprez, są wyższe w przypadku dziewcząt, z wyjątkiem nieznaczonej przewagi chłopców w korzystaniu z oferty klubów sportowych. Ponad połowa dziewcząt odwiedzających inne miasta deklaruje, że celem wyjazdu jest zabawa w kinie, dyskoteci, robienie zakupów, korzystanie z pływalni, spotkania w pubie. Ponad połowa chłopców spędzających czas wolny poza Sulechowem robi zakupy, a około 40% chłopców chodzi do dyskoteki, kina i na pływalnię w innym mieście. Dziewczęta i chłopców w największym stopniu różnicują odpowiedzi dotyczące zakupów, dyskotek, kina, pubów, pływalni, kręgielni, biblioteki i zoo (tab. 8).

Tabela 9. Propozycje uczniów dotyczące wzbogacenia oferty wolnoczasowej Sulechowa

Lp.	Wyszczególnienie	LO		Tech.		ZSZ		Razem	
		n = 82	%	n = 66	%	n = 73	%	n = 221	%
1.	dyskoteka	37	45,1	6	9,1	6	8,2	49	22,2
2.	kino	31	37,8	9	13,6	2	2,7	42	19,0
3.	kryta pływalnia	13	15,9	6	9,1	1	1,4	20	9,0
4.	imprezy rozrywkowe	7	8,5	6	9,1	3	4,1	16	7,2
5.	teatr	13	15,9	2	3,0	0	0,0	15	6,8
6.	boiska sportowe, sala sportowa	7	8,5	3	4,5	1	1,4	11	5,0
7.	knajpki, puby, kawiarnie	3	3,7	6	9,1	2	2,7	11	5,0
8.	kręgielnia, salon gier	6	7,3	1	1,5	0	0,0	7	3,2
9.	parki	3	3,7	4	6,1	0	0,0	7	3,2
10.	miejsca spotkań młodzieży	1	1,2	3	4,5	3	4,1	7	3,2
11.	animatory	0	0,0	5	7,6	1	1,4	6	2,7
12.	punkty handlowe	3	3,7	0	0,0	1	1,4	4	1,8
14.	szkoły tańca	0	0,0	2	3,0	2	2,7	4	1,8
15.	szlaki i ścieżki rowerowe	1	1,2	2	3,0	0	0,0	3	1,4
16.	bezalkoholowe miejsca spotkań, np. dyskoteki	3	3,7	0	0,0	0	0,0	3	1,4

Uwaga: ankietowani podawali po kilka odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 9a. Propozycje uczniów dotyczące wzbogacenia oferty wolnoczasowej Sulechowa – poziom istotności różnic

Lp.	Wyszczególnienie	LO – Tech.	LO – ZSZ	Tech. – ZSZ
		p	p	p
1.	dyskoteka	0,0000	0,0000	0,8553
2.	kino	0,0013	0,0000	0,0189
3.	kryta pływalnia	0,2235	0,0020	0,0395
4.	imprezy rozrywkowe	0,9059	0,2645	0,2354
5.	teatr	0,0112	0,0005	0,1364
6.	boiska sportowe, sala sportowa	0,3379	0,0459	0,2654
7.	knajpki, puby, kawiarnie	0,1714	0,7470	0,1107
8.	kręgielnia, salon gier	0,1005	0,0197	0,2931
9.	parki	0,4949	0,1009	0,0346
10.	miejsca spotkań młodzieży	0,2169	0,2591	0,8997
11.	animatorzy	0,0123	0,2893	0,0744
12.	punkty handlowe	0,1186	0,3711	0,3416
14.	szkoły tańca	0,1147	0,1335	0,9186
15.	szlaki i ścieżki rowerowe	0,4384	0,3453	0,1364
16.	bezalcoholowe miejsca spotkań, np. dyskoteki	0,1186	0,1009	0,0000

Źródło: opracowanie własne.

Młodzieży klas pierwszych szkół ponadgimnazjalnych w Sulechowie brakuje dyskoteki i kina. Z analizy danych wynika, że najczęściej propozycji udoskonalenia oferty wolnoczasowej miasta wysuwają licealiści. Wpływ na to może mieć fakt, że stanowią oni grupę składającą się w największej części z mieszkańców Sulechowa. Najbardziej różnicujące wypowiedzi dotyczą uczniów liceum i klas zawodowych (tab. 9 i tab. 9a).

Tabela 10. Propozycje dziewcząt i chłopców dotyczące wzbogacenia oferty wolnoczasowej Sulechowa

Lp.	Wyszczególnienie	Dziewczęta		Chłopcy		Razem		p
		n = 132	%	n = 89	%	n = 221	%	
1.	dyskoteka	36	27,3	13	14,6	49	22,2	0,0272
2.	kino	26	19,7	16	18,0	42	19,0	0,7496
3.	kryta pływalnia	16	12,1	4	4,5	20	9,0	0,0539
4.	imprezy rozrywkowe	12	9,1	4	4,5	16	7,2	0,1973
5.	teatr	7	5,3	8	9,0	15	6,8	0,2865
6.	boiska sportowe, sala sportowa	7	5,3	4	4,5	11	5,0	0,7866
7.	knajpki, puby, kawiarnie	4	3,0	7	7,9	11	5,0	0,1065

Tabela 10. Propozycje dziewcząt i chłopców... (cd.)

Lp.	Wyszczególnienie	Dziewczęta		Chłopcy		Razem		p
		n = 132	%	n = 89	%	n = 221	%	
8.	kręgielnia, salon gier	4	3,0	3	3,4	7	3,2	0,8874
9.	parki	4	3,0	3	3,4	7	3,2	0,8874
10.	miejsca spotkań młodzieży	6	4,5	1	1,1	7	3,2	0,1557
11.	animatory	2	1,5	4	4,5	6	2,7	0,1828
12.	punkty handlowe	2	1,5	2	2,2	4	1,8	0,6893
13.	szkoły tańca	4	3,0	0	0,0	4	1,8	0,0989
14.	szlaki rowerowe, ścieżki rowerowe	1	0,8	2	2,2	3	1,4	0,3490
15.	bezalkoholowe miejsca spotkań, np. dyskoteki	3	2,3	0	0,0	3	1,4	0,1536

Uwaga: ankietowani podawali po kilka odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z tab. 10, dziewczętom około dwa razy częściej niż chłopcom brakuje w Sulechowie dyskoteki, krytej pływalni, imprez rozrywkowych, nieokreślonych bliżej miejsc spotkań młodzieży (jako jedyne wskazały na potrzebę miejsc, w których nie byłoby alkoholu). Dziewczętom w podobnym stopniu, co chłopcom, brakuje kina, boisk sportowych. Jako jedyne wskazały na potrzebę utworzenia szkoły tańca. Chłopcy natomiast około dwa razy częściej wybierali teatr, knajpki i kluby, aktywnych społecznie ludzi, szlaki i ścieżki rowerowe oraz sklepy odzieżowe. Pojedyncze propozycje wysuwane przez uczniów to: koła zainteresowań, szkółki sportowe, McDonald, kluby dyskusyjne, zajęcia pozalekcyjne, edukacyjne, strzelnica.

Z całej oferty propozycji wolnoczasowych w Sulechowie jedyną różnicującą wypowiedzią na poziomie istotności statystycznej jest dyskoteka (tab. 10). Oto cytaty niektórych wypowiedzi: „Brakuje miejsca, gdzie młodzież mogłaby się spotykać bez alkoholu, zamiast spacerować bez celu po ulicach”, „[...] klubu, czegoś w rodzaju dyskotek, ponieważ tu są tylko puby, gdzie rzadko można potańczyć”, „w Sulechowie nie ma takiego miejsca, do którego można chodzić całą paczką”, „uważam, że brakuje np. kina. Ludzie czasami potrzebują się rozerwać”.

Najczęstszą barierą ograniczającą czas wolny jest – zdaniem ankietowanych – brak czasu (58,4%), czynniki finansowe (51,6%) oraz wynikające z miejsca zamieszkania (33,0%). Różnice na poziomie istotności statystycznej odnotowano szczególnie wśród licealistów i uczniów szkoły zawodowej (tab. 11 i tab. 11a).

Wypowiedzi dziewcząt i chłopców na poziomie istotności statystycznej różnią się w zakresie czynników finansowych, ograniczeń wynikających z miejsca zamieszkania i cech osobowości. Dziewczęta upatrują barier w satysfakcjonującym spędzaniu czasu wolnego w czynnikach zewnętrznych, takich jak środki

finansowe i miejsce zamieszkania, chłopcy natomiast postrzegają własne cechy osobowości jako ograniczające w tym zakresie (tab. 12).

Tabela 11. Bariery czasu wolnego, ograniczające zachowania uczniów poszczególnych typów szkół ponadgimnazjalnych w czasie wolnym

Lp.	Wyszczególnienie	LO		Tech.		ZSZ		Razem	
		n = 82	%	n = 66	%	n = 73	%	n = 221	%
1.	czynniki czasowe	52	63,4	48	72,7	29	39,7	129	58,4
2.	czynniki finansowe	35	42,7	36	54,5	43	58,9	114	51,6
3.	wynikające z miejsca zamieszkania	41	50,0	15	22,7	17	23,3	73	33,0
4.	wynikające z cech osobowości	7	8,5	8	12,1	2	2,7	17	7,7
5.	brak wzorców w najbliższym środowisku	6	7,3	4	6,1	7	9,6	17	7,7
6.	brak akceptacji rodziców lub prawa	10	12,2	4	6,1	8	11,0	22	10,0

Uwaga – uczniowie podawali po kilka odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 11a. Bariery czasu wolnego ograniczające zachowania uczniów poszczególnych typów szkół ponadgimnazjalnych w czasie wolnym – poziom istotności różnic

Lp.	Wyszczególnienie	LO – Tech.	LO – ZSZ	Tech. – ZSZ
		p	p	p
1.	czynniki czasowe	0,2309	0,0037	0,0001
2.	czynniki finansowe	0,1532	0,0455	0,6052
3.	wynikające z miejsca zamieszkania	0,0009	0,0008	0,9376
4.	wynikające z cech osobowości	0,4737	0,1255	0,0343
5.	brak wzorców w najbliższym środowisku	0,7625	0,6112	0,4429
6.	brak akceptacji rodziców lub prawa	0,2070	0,8108	0,3063

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 12. Czynniki ograniczające możliwości atrakcyjnego spędzania czasu wolnego przez dziewczęta i chłopców

Lp.	Wyszczególnienie	Dziewczęta		Chłopcy		Razem		p
		n = 132	%	n = 89	%	n = 221	%	
1.	czynniki czasowe	80	60,6	49	55,1	129	58,4	0,4126
2.	czynniki finansowe	77	58,3	37	41,6	114	51,6	0,0153
3.	wynikające z miejsca zamieszkania	52	39,4	21	23,6	73	33,0	0,0151
4.	brak akceptacji rodziców lub prawa	12	9,1	10	11,2	22	10,0	0,6019
5.	wynikające z cech osobowości	4	3,0	13	14,6	17	7,7	0,0018
6.	brak wzorców w najbliższym środowisku	10	7,6	7	7,9	17	7,7	0,9370

Uwaga – uczniowie podawali po kilka odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 13. Motywy uczniów dotyczące podejmowania aktywności w czasie wolnym

Lp.	Wyszczególnienie	LO		Tech.		ZSZ		Razem	
		n = 82	%	n = 66	%	n = 73	%	n = 221	%
1.	chęć dobrej zabawy	28	34,1	29	43,9	36	49,3	93	42,1
2.	potrzeba przyjaźni i miłości	24	29,3	25	37,9	28	38,4	77	34,8
3.	potrzeba odpoczynku, relaksu	26	31,7	26	39,4	21	28,8	73	33,0
4.	potrzeba oderwania się od codzienności	21	25,6	20	30,3	23	31,5	64	29,0
5.	potrzeba życia towarzyskiego	17	20,7	15	22,7	19	26,0	51	23,1
6.	zapewnienie sobie dobrobytu w przyszłości	13	15,9	15	22,7	22	30,1	50	22,6
7.	zdobycie wykształcenia	15	18,3	12	18,2	14	19,2	41	18,6
8.	zdobycie, poszerzenie umiejętności	9	11,0	20	30,3	11	15,1	40	18,1
9.	kształtowanie sprawności fizycznej	10	12,2	14	21,2	14	19,2	38	17,2
10.	pielęgnacja zdrowia i urody	15	18,3	3	4,5	15	20,5	33	14,9
11.	zdobycie, poszerzenie wiedzy	12	14,6	9	13,6	8	11,0	29	13,1
12.	rozwój duchowy, religijny	10	12,2	6	9,1	9	12,3	25	11,3
13.	chęć pomagania innym	10	12,2	8	12,1	7	9,6	25	11,3
14.	chęć zadowolenia rodziców	4	4,9	1	1,5	9	12,3	14	6,3
15.	zdobycie popularności	1	1,2	0	0,0	6	8,2	7	3,2
16.	konieczność	1	1,2	0	0,0	1	1,4	2	0,9

Uwaga: ankietowani podawali po kilka odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 13a. Motywy uczniów dotyczące podejmowania aktywności w czasie wolnym – poziom istotności różnic

Lp.	Wyszczególnienie	LO – Tech.	LO – ZSZ	Tech. – ZSZ
		p	p	p
1.	chęć dobrej zabawy	0,2256	0,0574	0,5269
2.	potrzeba przyjaźni i miłości	0,2704	0,2335	0,9539
3.	potrzeba odpoczynku, relaksu	0,3318	0,6915	0,1882
4.	potrzeba oderwania się od codzienności	0,5270	0,4176	0,8784
5.	potrzeba życia towarzyskiego	0,7698	0,4370	0,6520
6.	zapewnienie sobie dobrobytu w przyszłości	0,2903	0,0354	0,3254
7.	zdobycie wykształcenia	0,9862	0,8880	0,8807
8.	zdobycie, poszerzenie umiejętności	0,0038	0,4492	0,0329
9.	kształtowanie sprawności fizycznej	0,1412	0,2322	0,7657
10.	pielęgnacja zdrowia i urody	0,0120	0,7233	0,0057

Tabela 13a. Motywy uczniów dotyczące podejmowania aktywności... (cd.)

Lp.	Wyszczególnienie	LO – Tech.	LO – ZSZ	Tech. – ZSZ
		p	p	p
11.	zdobycie, poszerzenie wiedzy	0,8630	0,4967	0,6312
12.	rozwój duchowy, religijny	0,5464	0,9798	0,5400
13.	chęć pomagania innym	0,9891	0,6050	0,6317
14.	chęć zadowolenia rodziców	0,2622	0,0969	0,0150
15.	zdobycie popularności	0,3695	0,0378	0,0186
16.	konieczność	0,3695	0,9341	0,3416

Źródło: opracowanie własne.

Najczęściej wymienianymi motywami wyboru określonych zajęć w czasie wolnym są zabawa, potrzeba przyjaźni i miłości oraz odpoczynku. W równym prawie stopniu uczniowie poszczególnych typów szkół kierują się chęcią zdobycia wykształcenia. Uczniowie technikum ponad połowę częściej wybierają jako motyw swoich działań zdobycie i poszerzenie nowych umiejętności. O jedną czwartą częściej wybierają chęć odpoczynku jako motywację zachowań w czasie wolnym. Ponad dwa razy rzadziej kierują się potrzebą dbania u urodę. Żaden z nich nie kieruje się koniecznością. Uczniowie klas zawodowych stosunkowo częściej od innych wybierali jako motyw swoich działań zapewnienie sobie dobrobytu w przyszłości, chęć zdobycia popularności i zadowolenia rodziców. Największe zróżnicowanie na poziomie istotności statystycznej wystąpiło w odpowiedziach uczniów technikum i szkoły zawodowej, a dotyczyło przede wszystkim poszerzenia umiejętności, pielęgnowania zdrowia i urody, chęci zadowolenia rodziców i zdobycia popularności (tab. 13 i tab. 13a).

Tabela 14. Motywy podejmowanych aktywności w czasie wolnym w odniesieniu do płci

Lp.	Wyszczególnienie	Dziewczęta		Chłopcy		Razem		p
		n = 132	%	n = 89	%	n = 221	%	
1.	chęć dobrej zabawy	56	42,4	37	41,6	93	42,1	0,9001
2.	potrzeba przyjaźni i miłości	52	39,4	25	28,1	77	34,8	0,0851
3.	potrzeba odpoczynku, relaksu	45	34,1	28	31,5	73	33,0	0,6839
4.	potrzeba oderwania się od codzienności	46	34,8	18	20,2	64	29,0	0,0196
5.	potrzeba życia towarzyskiego	34	25,8	17	19,1	51	23,1	0,2506
6.	zapewnienie sobie dobrobytu w przyszłości	28	21,2	22	24,7	50	22,6	0,5418
7.	zdobycie wykształcenia	24	18,2	17	19,1	41	18,6	0,8633
8.	zdobycie, poszerzenie umiejętności	13	9,8	27	30,3	40	18,1	0,0001
9.	kształtowanie sprawności fizycznej	13	9,8	25	28,1	38	17,2	0,0005

Tabela 14. Motywy podejmowanych aktywności w czasie wolnym... (cd.)

Lp.	Wyszczególnienie	Dziewczęta		Chłopcy		Razem		P
		n = 132	%	n = 89	%	n = 221	%	
10.	pielęgnacja zdrowia i urody	24	18,2	9	10,1	33	14,9	0,1002
11.	zdobycie, poszerzenie wiedzy	13	9,8	16	18,0	29	13,1	0,0806
12.	rozwój duchowy, religijny	14	10,6	11	12,4	25	11,3	0,6869
13.	chęć pomagania innym	18	13,6	7	7,9	25	11,3	0,1854
14.	chęć zadowolenia rodziców	9	6,8	5	5,6	14	6,3	0,7198
15.	zdobycie popularności	5	3,8	2	2,2	7	3,2	0,5219
16.	konieczność	1	0,8	1	1,1	2	0,9	0,7784

Uwaga: ankietowani podawali po kilka odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne.

Dziewczęta dużo częściej niż chłopcy (o około połowę) wybierają za motyw swoich zachowań w czasie wolnym potrzebę oderwania się od codzienności, pielęgnację zdrowia i urody, pomaganie innym, potrzebę przyjaźni i miłości. Chłopcy natomiast trzy razy częściej niż dziewczęta kierują się chęcią zdobycia sprawności fizycznej, zdobywaniem i poszerzaniem umiejętności, a także dwa razy częściej niż dziewczęta wybierają potrzebę poszerzenia wiedzy. Odpowiedzi szczególnie różnicujące grupy dziewcząt i chłopców w kwestii podejmowanych czynności w czasie wolnym dotyczą zdobywania i poszerzania umiejętności, kształtowania sprawności fizycznej i oderwania się od codzienności (tab. 14).

Dyskusja i stwierdzenia

Problematyka czasu wolnego młodzieży ponadgimnazjalnej nie stanowiła zbyt często tematu badań. Brakuje badań longitudinalnych i powtarzalnych, które umożliwiałyby bardziej jednoznaczne określenie preferencji młodzieży, dotyczących różnych form spędzania czasu wolnego oraz obserwowania ewentualnych zmian. Niniejsze opracowanie może być wykorzystane do analiz porównawczych minionego okresu ze współczesnością, którą zmieniają nowoczesne rozwiązania elektroniczne.

Zebrane wyniki i opinie wielu autorów wskazują na relatywnie małe zainteresowanie młodzieży podejmowaniem zorganizowanej aktywności (nie zawsze fizycznej) w czasie wolnym. Aktywność fizyczna przegrywa z bogatym wachlarzem spędzania czasu wolnego. Dominujące formy spędzania czasu wolnego mają charakter bierny [14], [26], [27].

W Sulechowie, w mieście o niewielkim stopniu koncentracji ludności, młodzież ponadgimnazjalna odczuwa pewien niedostatek możliwości satysfakcjonującego spędzania czasu wolnego. Przy wyborze form i miejsca spędzania czasu

wolnego badani najczęściej kierują się chęcią zabawy, realizacji potrzeb przyjaźni i miłości oraz odpoczynku i relaksu. W większości badana młodzież korzysta w czasie wolnym z parków, stadionu miejskiego, biblioteki, a zgłasza brak stosownych miejsc, w których można spotkać się z grupą rówieśniczą, potańczyć, itp. Brak czasu, środków finansowych i miejsce zamieszkania to główne bariery ograniczające satysfakcjonujące spędzanie czasu wolnego. Ponad 82% respondentów korzysta z ofert wolnoczasowych innych miast. W największym stopniu dotyczy to licealistów, a następnie uczniów technikum i szkoły zawodowej. Warunki materialne ograniczają możliwości wolnoczasowe w największym stopniu uczniów klas zawodowych (ustalono, że sytuacja społeczno-ekonomiczna ich rodzin jest najłabsza). Większość badanych udaje się w wolnym czasie do większych miast w celu zrobienia zakupów, zabawy w dyskotecę, kinie, na pływalni. Spośród wszystkich badanych największa liczba licealistów mieszka w Sulechowie. Zgłaszają oni czynniki wynikające z miejsca zamieszkania jako ograniczające w satysfakcjonującym spędzaniu czasu wolnego. Najczęściej wymieniane konkretne propozycje wzbogacenia oferty wolnoczasowej Sulechowa przez młodzież to dyskoteka i kino.

Badania własne są zbieżne z wynikami uzyskanymi przez Hajduka i Karpińczyka [9], przeprowadzonymi w 2003 r. na próbie 465 uczniów zielonogórskich gimnazjów. Połowa ich respondentów w czasie wolnym preferuje „chodzenie po ulicach lub centrach handlowych”, przebywa na placach, podwórkach, w parkach. Moje badania potwierdzają duże zainteresowanie młodzieży spędzaniem wolnego czasu w parkach (53%). Badani przede mnie uczniowie wskazywali również, że aby robić zakupy w czasie wolnym, udają się do większych miast (67,6%).

Z badań Sznajder i Hagel [22], obejmujących całe rodziny, więc różne grupy wiekowe, wynika, że 37,6% respondentów w czasie wolnym robi zakupy w sklepach.

Na podobnym poziomie (około 30%) w badaniach własnych i wspomnianych wyżej autorów kształtują się odpowiedzi respondentów dotyczące wyboru dyskotek, kawiarni, pubów – jako atrakcyjnych miejsc spotkań w czasie wolnym.

W badaniach Hajduka i Karpińczyka [9] 18% młodzieży wybrało w czasie wolnym domy kultury i kluby młodzieżowe. Natomiast w moich z oferty wolnoczasowej Sulechowskiego Domu Kultury korzystało znacznie mniej uczniów (6,8%), a ze szkółek sportowych – tylko 4,5%.

Zarówno w badaniach Hajduka i Karpińczyka [9], jak i we własnych, czynnikiem wyraźnie różnicującym młodzież ze względu na miejsce spędzania czasu wolnego jest płeć. Chłopcy częściej wybierają z oferty wolnoczasowej miasta propozycje związane z aktywnością ruchową (boiska, skate park, szkolne sale sportowe, szkołyki sportowe, turystyczne szlaki w gminie Sulechów). W podobnym stopniu dziewczętom i chłopcom brakuje boisk sportowych w Sulechowie. Dziewczęta natomiast częściej od chłopców wybierają bibliotekę miejską, salon kosmetyczny, Sulechowski Dom Kultury. Znacznie więcej dziewcząt wskazało, że w mieście brakuje krytej pływalni.

Aktywność fizyczna nie należy do szczególnie umiłowanych i uprawianych form w czasie wolnym przez uczniów pierwszych klas ponadgimnazjalnych Sulechowa, choć w znacznie większym stopniu zainteresowani są zajęciami sportowymi chłopcy niż dziewczęta. Wyniki te potwierdzają badania Lisickiego [16], Dudy i wsp. [5] oraz Bartoszewicza [2]. Płeć jest jednym z czynników różnicujących preferencje wolnoczasowe [6], [7], [11].

Miejsce zamieszkania różnicuje możliwości spędzania czasu wolnego, w tym podejmowania aktywności ruchowej, jako że organizacja zajęć wiąże się z koniecznością posiadania właściwej bazy lokalowej i odpowiednio wyszkolonej kadry nauczycieli, trenerów, instruktorów [16]. Na brak bazy sportowo-rekreacyjnej uskarża się w badaniach Królickiego [14] 20,3% respondentów – u mnie nieco więcej – 33% ankietowanych. Podobny odsetek młodzieży warszawskiej zwraca uwagę na brak atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego (32%) [12]. Również Pławińska i wsp. [20], badająca aktywne formy spędzania czasu wolnego, wymienia brak swobodnego dostępu do sprzętu sportowego, obiektów sportowych i turystycznych w miejscu zamieszkania jako czynnik ograniczający 21,5% ogółu badanych (24% chłopców i 19% dziewcząt), a brak sprzętu sportowo-turystycznego doskwiera 8,5% respondentom.

W badaniach Dębickiej [4] dostęp do obiektów i urządzeń sportowych uznało za ważny w inspiracji do podejmowania aktywności fizycznej 12,8% dziewcząt i 16,7% chłopców. Podobnie Jurczak [12] odnotował, że brak dostępu do obiektów sportowych stanowi częstą przeszkodę do podejmowania aktywności fizycznej, zwłaszcza wśród dziewcząt. W badaniach Dybińskiej [6] 78% badanych wyraziło, że miejsce zamieszkania nie ma wpływu na uprawianie aktywności ruchowej w czasie wolnym. Respondenci Króla i Jesionka [13] w 69% potwierdzili obecność obiektów sportowych w miejscu zamieszkania, jednak zainteresowanie sportem okazało się dużo mniejsze wśród mieszkańców wsi, gdzie tych obiektów brakowało.

Badana przez Króla i Jesionka [13] młodzież w wyborze form aktywności w czasie wolnym kieruje się chęcią zabawy i rozrywki oraz nawiązywania nowych znajomości i podtrzymywania relacji. Potwierdzam, że potrzeby zabawy, przyjaźni i miłości okazały się głównymi determinantami w tym zakresie.

Królicki [14] donosi, że młodzież w aktywnym spędzaniu czasu wolnego jest ograniczana brakiem czasu (42,2%). Także w moich badaniach na ten czynnik wskazało najwięcej młodzieży (58,4%). Również Dębicka [4] stwierdza, że brak czasu jest najczęściej podawaną przyczyną pasywnego stylu życia (56,7%).

Trudności finansowe w badaniu Królickiego [14] były ostatnim wskazaniem spośród czynników ograniczających możliwość satysfakcjonującego spędzania czasu wolnego, podczas gdy w moich analizach wskazanie to uzyskało aż 51,6% odpowiedzi. Natomiast blisko 60% badanych [8], [13] stwierdziło, że zasoby finansowe mają wpływ na aktywne spędzanie czasu wolnego, a ich niedostatek ogranicza możliwości podejmowania aktywności fizycznej w czasie wolnym.

W związku z wynikami badań Lelonek i wsp. [15] warto zwrócić uwagę na tanie formy aktywności, które nie wymagają drogich przyborów czy przyrządów i mogą być uprawiane niemal w każdym miejscu.

Wnioski

1. Większość badanej młodzieży wyraża niezadowolenie z oferty wolnoczasowej dostępnej w Sulechowie. W przeważającej mierze są to uczniowie liceum, kolejno technikum i klas zawodowych. Z wolnoczasowej oferty innych miast korzysta 85,1% ogółu badanych.
2. Z infrastruktury wolnoczasowej Sulechowa badana młodzież wybiera najczęściej: parki, stadion miejski, bibliotekę miejską, puby, pływalnię na świeżym powietrzu.
3. Młodzież ucząca się w Sulechowie chciałaby mieć możliwość korzystania z dyskoteki i kina, zgodnie z deklarowanymi potrzebami zabawy, przyjaźni i miłości.
4. W kontekście płci występują różnice statystycznie istotne w zakresie korzystania z biblioteki miejskiej, boisk sportowych, skate parku, sal sportowych, salonu kosmetycznego i szlaków turystycznych.
5. W odniesieniu do typu szkoły zróżnicowanie na poziomie istotności statystycznej odnosi się do korzystania z parków, ze stadionu miejskiego, dyskoteki, salonu kosmetycznego, kawiarenki internetowej.
6. Aktywność fizyczna nie należy do szczególnie preferowanych form spędzania czasu wolnego, jednakże chłopcy znacznie liczniej niż dziewczęta starali się aktywnie spędzać czas wolny.
7. Do barier szczególnie uciążliwych w zakresie satysfakcjonującego spędzania czasu wolnego ankietowani zaliczyli ograniczenia czasowe, środki finansowe i kolejno miejsce zamieszkania.

Piśmiennictwo

- [1] Arska-Kotlińska M., Bartz J., Wieliński D. (2002): *Wybrane zagadnienia statystyki dla studiujących wychowanie fizyczne*. Wyd. 3 zmienione i uzupełnione, AWF w Poznaniu. Poznań.
- [2] Bartoszewicz R. (2005): *Prozdrowotne motywy aktywności ruchowej młodzieży gimnazjalnej w wybranych krajach europejskich*. [w:] Śladkowski W. (red.): *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*. Vol. LX, Suppl. XVI, 11. Lublin, s. 38–42.
- [3] Czajkowski K. (1979): *Wychowanie do rekreacji*. WSiP. Warszawa.

- [4] Dębicka J. (2001): *Motywy podejmowania aktywności fizycznej i stojące na tej drodze główne przeszkody dla dziewcząt i chłopców szkół średnich*. [w:] Umiastowska D. (red.): *Aktywność ruchowa ludzi w różnym wieku*, 6, Szczecin, s. 110–114.
- [5] Duda H., Różycki P., Stanek L. (2013): *Assesment of indications of leisure of young athletes in the aspect pro-health*. [w:] *Wellness, mind and beauty*. Wydawnictwo Naukowe NeuroCentrum. Lublin, s. 46–58.
- [6] Dybińska E. (2015): *Aktywność ruchowa jako komponent zdrowego stylu życia wybranej grupy mieszkańców regionu małopolskiego*. [w:] Turowski K. (red.): *Zdrowie i dobrostan*, 2, Lublin, s. 70–73.
- [7] Grabowski H. (1984): *Teoria wychowania fizycznego*. AWF. Kraków.
- [8] Grysko I. (2009): *O czasie wolnym młodzieży*. [w:] Bałachowicz J. (red.): *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, 6, Warszawa, s.50–57.
- [9] Hajduk E., Karpińczyk P. (2005): *Spoleczne uczestnictwo młodzieży średniego miasta*. Wydawnictwo Akademickie „Żak”. Warszawa.
- [10] Jankowski D. (2010): *Pedagogika kultury. Studia i koncepcja*. Impuls. Kraków.
- [11] Jopkiewicz A., Gawron J., Majecka-Kotwica M. (2015): *Charakterystyka wybranych elementów stylu życia osób dorosłych z województwa świętokrzyskiego*. [w:] Turowski K. (red.): *Zdrowie i dobrostan*, 2, Lublin, s. 161–173.
- [12] Jurczak A. (2005): *Aktywność młodzieży w czasie wolnym. Preferencje – Bariery – Uwarunkowania*. [w:] Maszczak T. (red.): *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 12, s. 25–30.
- [13] Król H., Jesionek P. (2015): *Aktywność fizyczna uczniów 13–15-letnich powiatu radomskiego*. [w:] Turowski K. (red.): *Zdrowie i dobrostan*, 2, Lublin, s. 232–246.
- [14] Królicki J. (2001): *Sposoby spędzania czasu wolnego przez młodzież szkół średnich w środowisku małego miasta*. [w:] Umiastowska D. (red.): *Aktywność ruchowa ludzi w różnym wieku*, 6, Szczecin, s. 195–198.
- [15] Lelonek M., Przychodni A., Markowska M. (2016): *Przegląd wybranych trendów związanych z kształtowaniem kondycji fizycznej dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych*. [w:] Jopkiewicz A. (red.): *Auksologia a promocja zdrowia*, 6, Kielce, s. 195–211.
- [16] Lisicki T. (2012): *Czas wolny studentów a oferta akademickich zajęć wychowania fizycznego*. [w:] Umiastowska D. (red.): *Aktywność ruchowa ludzi w różnym wieku*, 16, USz. Szczecin, s. 157–165.
- [17] Łobocki M. (2003): *Metody i techniki badań pedagogicznych*. Oficyna Wydawnicza Impuls. Kraków.
- [18] Markowska M., Przychodni A., Lelonek M. (2016): *Aktywność fizyczna 6-letnich dzieci uczęszczających do placówek przedszkolnych lub szkolnych na terenie Polski*. [w:] Jopkiewicz A. (red.): *Auksologia a promocja zdrowia*, 6, Kielce, s. 101–112.

- [19] Pięta J. (2004): *Pedagogika czasu wolnego*. Almamater Wyższa Szkoła Ekonomiczna. Warszawa.
- [20] Pławińska L., Szczepanowska E., Repecka M. (2015): *Aktywne formy spędzania czasu wolnego przez gimnazjalistów*. [w:] Umiastowska D. (red.): *Aktywność ruchowa ludzi w różnym wieku*, 25–28, Szczecin, s. 241–251.
- [21] Szafraniec K. (2011): *Młodzi 2011*. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Warszawa.
- [22] Sznajder S., Hagel G. (2004): *Czas wolny w rodzinach katolickich*. [w:] Umiastowska D. (red.): *Aktywność ruchowa ludzi w różnym wieku*, 8, Szczecin, s. 391–392.
- [23] Toczek-Werner S. (2008): *Podstawy rekreacji i turystyki*. AWF. Wrocław.
- [24] Wiza A. (2004): *Formalna i nieformalna edukacja do aktywności rekreacyjnej*. [w:] Umiastowska D. (red.): *Aktywność ruchowa ludzi w różnym wieku*, 8, Szczecin, s. 11–16.
- [25] Wolańska T. (1997): *Leksykon. Sport dla wszystkich – rekreacja ruchowa*. Warszawa.
- [26] Wołosz A., Parnicka U. (2003): *Szkoła źródłem motywacji czy barierą do udziału w aktywności ruchowej młodzieży*. Rocznik Naukowy. Biała Podlaska, X, s. 121–136.
- [27] Woynarowska B., Mazur J. (2000): *Zachowania zdrowotne i zdrowie młodzieży szkolnej w Polsce i innych krajach. Tendencje zmian w latach 1990–1998*. Uniwersytet Warszawski, Warszawa.

Free-time infrastructure, preferences, opportunities and expectations related to the way of spending free time by adolescents in small-town environment

Abstract

Freedom of choice, which is characteristic for free time activities, is sometimes limited by the individual features of a person, his or her financial potential, place of living and flat conditions, a range of cultural activities and its real availability. The aim of the study is to find options of satisfactory free-time spending by the first grade adolescents of different upper-secondary schools in Sulechów, a small town in Lubuskie Voivodship. The research describes a group of people aged 16 to 18. In the study, the method of diagnostic survey, together with a survey questionnaire, were used. There are numerical and percentage data presented, and the gravity level of the differences in the given answers in relation to gender and a school type. The analysis of the data shows that upper secondary school students are not satisfied with the available options of spending free time in Sulechów. Many of them use the free-time infrastructure of other towns.

Keywords: free time offer, expectations and choices, adolescents.